

కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ సంహితా

॥ అథ తృతీయ కాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

హరిః ఓమ్॥ యో వై పవమానానామన్వారోహన్ విద్వాన్ యజతేను పవమానానా రోహతి
న పవమానేభ్యోవ చ్చిద్యతే శ్యేనోసి గాయత్రఛన్దా అను త్వాకరభే స్వస్తి మా సం
పారయ సుపర్ణోసి త్రిష్టుప్చన్దా అను త్వాకరభే స్వస్తి మా సం పారయ సఘాసి
జగతీఛన్దా అను త్వాకరభే స్వస్తి మా సం పారయేత్యాహైతే [౧] వై
పవమానానామన్వారోహస్తాన్ య ఏవం విద్వాన్ యజతేను పవమానానా రోహతి న
పవమానేభ్యోవ చ్చిద్యతే యో వై పవమానస్య సంతతిం వేద సర్వమాయురేతి న
పురాకాయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతే ప్రజాం పవమానస్య గ్రహ
గృహ్యస్తేథ వా అస్యేతేగృహితా ద్రోణకలశ ఆధవనీయః పూతభృత్తాన్
యదగృహితోపాకుర్యాత్పవమానం వి [౨] చ్చిన్ద్యాత్తం విచ్ఛిద్యమానమధ్వర్యోః ప్రాణోను
విచ్ఛిద్యేతోపయామగృహితోసి ప్రజాపతయే త్వేతి ద్రోణకలశమభి మృశేదిన్ద్రాయ
త్వేత్యాధవనీయం విశ్వేభ్యస్తా దేవేభ్య ఇతి పూతభృతం పవమానమేవ తథ్సం తనోతి
సర్వమాయురేతి న పురాయుషః ప్ర మీయతే పశుమాన్భవతి విన్దతేప్రజామ్॥[౩]

ఏతే వి ద్వితీయకాణ్డే||3.2.1||

త్రీణి వావ సవనాన్ యథ తృతీయగ్ం సవనమవలుం పన్త్యనగ్ంశు కుర్వన్త
ఉపాగ్ంశుగ్ం హుతోపాగ్ంశుపాత్రేగ్ంశుమవాస్య తం తృతీయసవనేపిసృజ్యాభి
షణ్ణయాద్యదాప్యాయయతి తేనాగ్ంశుమద్యదభిషణోతి తేనర్జ్విషి సర్వాణ్యేవ
తథ్సవనాన్యగ్ంశుమన్తి శుక్రవన్తి సమావద్వీర్యాణి కరోతి ద్వౌ సముద్వౌ వితతావజూర్యౌ

ప॒ర్యా॒వర్తే॑ తే॒ జ॒తరే॑వ పా॒దాః॑ | త॒యోః ప॒శ్యన్తో॑ అతి॒ యన్త్యన్॑ యమపశ్యన్తః [౪] సే॒తునా॑తి
 యన్త్యన్యమ్॥ ద్వే ద్ర॒ధసీ॑ స॒తతీ॑ వస్త ఏ॒కః కేశీ॑ వి॒శ్వా భు॑వనాని వి॒ద్వాన్ |
 తి॒రో॒ధా॒యైత్య॑సితం వసా॒నః శు॒క్రమా॑ దత్తే అనుహాయ జా॒ర్యై॑ || దే॒వా వై యద్య॑జ్ఞే॒కకు॑ర్వత
 తద॒సురా॑ అకుర్వత తే దే॒వా ఏ॒తం మ॑హాయజ్ఞమపశ్యన్తమతన్వతా॒గ్నిహో॑త్రం
 వ్రతమకుర్వత తస్మాద్ద్వి॒వ్రతః॑ స్యాద్ద్వి॒ర్హ్యగ్ని॑హోత్రం జు॒హ్వతి పౌ॒ర్ణమా॒సం
 యజ్ఞమగ్ని॒షోమీ॑యం [౫] పశుమకుర్వత దా॒ర్శ్యం యజ్ఞమాగ్ని॒యం పశు॑మకుర్వత
 వైశ్వదే॒వం ప్రా॒తః స॒వన॑మకుర్వత వరుణప్ర॒ఘాసా॑న్మాధ్యన్దినగ్ం స॒వన॑గ్ం సా॒కమే॑ధాన్
 పి॒తృయ॑జ్ఞం త్ర్య॒మ్బకాగ్ స్తృ॒తీయ॑స॒వన॑మకుర్వత తమే॒షామ॑సురా
 యజ్ఞమన్వ॒వాజిగాగ్ం॑సన్తం ॑నాన్వ॒వాయన్తే॑బ్రువన్నధ్వర్త॒వ్యా వా ఇ॒మే దే॒వా అభూ॑వన్నితి
 తదధ్వ॒రస్యాధ్వ॑రత్వం తతో దే॒వా అభ॑వన్పరా॒సురా య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్థో॒నమే॑న యజతే
 భవత్యాత్మనా పరా॒స్య భ్రాతృ॑వ్యో భవతి॥[౬]
 అపశ్యన్తోగ్ని॒షోమీ॑యమాత్మనా పరా త్రీణి చ॥3.2.2॥

ప॒రిభూ॑రగ్నిం ప॒రిభూ॑రిన్త్రం ప॒రిభూ॑ర్విశ్వాన్దే॒వాన్పరి॑భూర్మాగ్ం స॒హ బ్ర॑హ్మవర్చసేన స నః
 ప॒వస్వ॑ శం గవే శం జనాయ శమర్వతే శగ్ం రాజన్తోషధీ॒భ్యోఽచ్ఛి॑న్నస్య తే రయిపతే
 సు॒వీర్య॑స్య రాయస్పోషస్య దదితారః స్యామ | తస్య మే రాస్వ తస్య తే భక్షీయ తస్య త
 ఇదమున్ముజే॥ ప్రా॒ణాయ॑ మే వర్చోదా వర్చసే ప॒వస్వా॑పానాయ వ్యానాయ వాచే [౭]
 దక్ష॒క్రతు॑భ్యాం చక్షుర్భ్యాం మే వర్చోదా వర్చసే పవే॒థాగ్ శ్రోత్రా॑యా॒కౌత॒మేనా॑జ్ఞేభ్య
 ఆయుషే వీ॒ర్యా॒య వి॒ష్ణోరి॑న్త్రస్య విశ్వేషాం దే॒వానాం॑ జతరమసి వర్చోదా మే వర్చసే ప॒వస్వ
 కో॒ఽసి కో నామ॑ క॒స్మై త్వా కాయ॑ త్వా యం త్వా సోమేనా॒తీతృ॑పం యం త్వా
 సోమేనా॒మీమద॑గ్ం సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సు॒వీరో॑ వీ॒రైః సు॒వర్చా వర్చ॑సా
 సు॒పోషః పో॒షైర్విశ్వే॑భ్యో మే రూపే॒భ్యో వర్చో॑దా [౮] వర్చసే ప॒వస్వ తస్య॑ మే రాస్వ తస్య తే

భక్తీ॒య త॒స్య త ఇ॒దము॒న్మజే॑॥ బు॒భూష॒న్నవేక్షే॑తై॒ష వై పా॒త్రియః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑
 ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॒ర్పయ॑తి స ఏ॒నం తృ॒ప్తో భూ॑త్యాఽభి ప॒వతే॑ బ్ర॒హ్మవ॑ర్చ॒సకా॑మోఽపేక్షే॑తై॒ష
 వై పా॒త్రియః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॒ర్పయ॑తి స ఏ॒నం తృ॒ప్తో
 బ్ర॒హ్మవ॑ర్చ॒సేనా॑భి ప॒వత ఆ॒మయా॑వ్య- [౯] వేక్షే॑తై॒ష వై పా॒త్రియః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑
 ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॒ర్పయ॑తి స ఏ॒నం తృ॒ప్త ఆ॒యుషా॑భి ప॒వతే॑భి॒చర॑న్నవేక్షే॑తై॒ష వై
 పా॒త్రియః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒ర్యజ్ఞః॑ ప్ర॒జాప॑తి॒స్తమే॒వ త॒ర్పయ॑తి స ఏ॒నం తృ॒ప్తః ప్రా॑ణాపానాభ్యాం
 వాచో దక్ష॑క్రతుభ్యాం చక్షు॑ర్భ్యాగ్ శ్రో॒త్రాభ్యా॑మాత్మనోఽజ్ఞే॑భ్య ఆ॒యుషో॑ఽన్తరే॒తి తా॒జక్ప్ర
 ధ॒న్వతి॑॥[౧౦]

వా॒చే రూ॒పేభ్యో॑ వర్బో॒దా ఆ॒మయా॑వీ ప॒శ్న చ॒త్వారి॑గ్గంశ॒చ్ఛ||3.2.3||

స్ఫ॒యః స్వ॒స్తిర్వి॒ఘనః॑ స్వ॒స్తిః ప॒ర్శుర్వే॒దిః ప॒ర్శుర్నః॑ స్వ॒స్తిః॑ య॒జ్ఞియా॑ య॒జ్ఞకృ॑తః స్థ తే
 మాఽస్మిన్ య॒జ్ఞ ఉ॒ప హ్వా॑యధ్వము॒ప మా ద్యా॑వాపృథి॒వీ హ్వా॑యేతాము॒పాఽఽస్తా॑వః
 కల॒శః సో॒మో అ॒గ్నిరు॒ప దే॒వా ఉ॒ప య॒జ్ఞ ఉ॒ప మా హో॑త్రా ఉ॒పహ॑వే హ్వా॒యన్తాం
 నమో॑ఽగ్నయే మ॒ఖఘ్నే మ॒ఖస్య॑ మా యశో॑ఽర్యాదిత్యాహ॒వనీ॑యము॒ప తి॒ష్ఠతే॑ య॒జ్ఞో వై
 మఖో [౧౧] య॒జ్ఞం వా॒వ స తద॑హన్తస్మా ఏ॒వ నమ॑స్కృత్య స॒దః ప్ర స॑ర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై
 నమో॑ రుద్రాయ మ॒ఖఘ్నే నమ॑స్కృత్యా మా పా॒హిత్యా॑గ్నిధ్రం తస్మా ఏ॒వ నమ॑స్కృత్య
 స॒దః ప్ర స॑ర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యై నమ॑ ఇన్ద్రాయ మ॒ఖఘ్న ఇన్ద్రి॑యం మే వీ॒ర్యం॑ మా
 నిర్వ॑ధీరితి హోత్రీయమాశిషమే॒వైతా॑మా శాస్త ఇన్ద్రి॑యస్య వీ॒ర్యస్యా॑నిర్ఘాతాయ యా వై
 [౧౨] దే॒వతాః సద॑స్యార్తిమార్చయన్తి యస్తా వి॒ద్వాన్ప్రస॑ర్పతి న సద॑స్యార్తిమార్చతి
 నమో॑ఽగ్నయే మ॒ఖఘ్న ఇ॒త్యాహౌతా॑ వై దే॒వతాః సద॑స్యార్తిమాఽర్చయన్తి తా య ఏ॒వం
 వి॒ద్వాన్ప్రస॑ర్పతి న సద॑స్యార్తిమార్చతి దృ॒ఢే స్థః శి॒ధిరే సమీ॑చీ మాఽగ్ంహసస్పాతగ్ం
 సూ॒ర్యో మా దే॒వో ది॒వ్యాదగ్ంహ॑సస్పాతు వాయురన్తరిక్షా- [౧౩] దగ్నిః పృథి॒వ్యా య॒మః

పితృభ్యః సరస్వతీ మనుష్యేభ్యో దేవీ ద్వారౌ మా మా సం తాప్తం నమః సదసే నమః
 సదసస్పతయే నమః సఖీనాం పురోగాణాఞ్చక్షుషే నమో దిపే నమః పృథివ్యా అహే
 దైధిషవ్యోదతస్తిష్ఠాన్యస్య సదసే సీద యోఽస్మత్పాకతర ఉన్నివత ఉదుద్వతశ్చ గేషం
 పాతం మా ద్యావాపృథివీ అద్యాఽహ్నః సదో వై ప్రసర్పంతం [౧౪] పితరోఽను ప్ర సర్పంతి త
 ఏనమీశ్వరా హిగ్ంసితోః సదః ప్రసృప్య దక్షిణార్థం పరేక్షితాఽగంత పితరః పితృమానహం
 యుష్మాభిర్భూయాసగ్ం సుప్రజసో మయా యూయం భూయాస్తేతి తేభ్య ఏవ
 నమస్కృత్య సదః ప్ర సర్పత్యాత్మనోఽనార్త్యే||[౧౫]

మఖో వా అన్తరిక్షాత్ప్రసర్పంతం త్రయస్త్రిగ్ంశచ||3.2.4||

భక్షేహి మా ఽవిశ దీర్ఘాయుత్వాయ శంతనుత్వాయ రాయస్పోషాయ వర్చసే
 సుప్రజాస్త్వాయేహి వసో పురోవసో ప్రియా మే హృదోఽస్యశ్వినోస్త్వా బాహుభ్యాగ్ం
 సఘ్నాసం నృచక్షసం త్వా దేవ సోమ సుచక్షా అవ భ్యేషం మన్తాభిభూతిః కేతుర్యజ్ఞానాం
 వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యతు మన్తా స్వర్వాచ్యదితిరనాహతశీర్షీ వాగ్జుషాణా సోమస్య
 తృప్యత్వేహి విశ్వచర్షణే [౧౬] శం భూర్మయోభూః స్వస్తి మా హరివర్ణ ప్ర చర క్రత్వే
 దక్షాయ రాయస్పోషాయ సువీరతాయై మా మా రాజన్వి బీభిషో మా మే హర్ది త్విషా
 వధీః! వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే|| వసుమద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదః ప్రాతః
 సవనస్య గాయత్రచన్ద స ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత
 ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి రుద్రవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదో మాధ్యన్దినస్య
 సవనస్య త్రిష్టుప్చన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య [౧౭] పితృపీతస్య మధుమత
 ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవద్గణస్య సోమ దేవ తే మతివిదస్తృతీయస్య
 సవనస్య జగతీచన్దస ఇన్ద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత
 ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి|| ఆ ప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతః సోమ

వృష్టి॑యమ్ | భ॒వా వా॒జస్య॑ సంగ॒థే॥ హి॒న్వ మే॒ గాత్రా॑ హరి॒వో గ॒ణాన్మే॒ మా వి తీ॑తృ॒షః |
 శి॒వో మే॒ సప్త॑ర్షీ॒నుప॑ తి॒ష్ఠస్వ॑ మా మే॒వాజ్ఞా॑భి॒మతి॑ [౧౦] గాః॥ అ॒పామ॑ సో॒మమ॑మృ॒తా
 అ॒భూమా॑ద॒ర్శ్మ జ్యోతి॑రవి॒దామ॑ దే॒వాన్ | కి॒మస్మాన్మృ॑ణ॒వద॑రాతిః కి॒ము ధూ॑ర్తి॒రమృ॑త
 మ॒ర్త్యస్య॑॥ య॒న్మ ఆత్మ॑నో మి॒న్దాభూ॑దగ్ని॒స్తత్పు॑నరా॒హరా॑జ్జాత॒వేదా॑ వి॒చర్ష॑ణిః |
 పు॒నరగ్ని॑శ్చక్షు॒రదా॑త్పు॒నరి॑న్త్రో బృ॒హస్ప॑తిః | పు॒నర్మే అ॑శ్వినా యు॒వం చక్షు॑రా ధ॒త్తమ॑క్ష్యోః॥
 ఇ॒ష్టయ॑జుష॒స్తే దే॒వ సో॒మ స్తు॒తస్తో॑మస్య [౧౧] శ॒స్తోక్థ॑స్య హరి॒వత॑ ఇ॒న్త్రపీ॑తస్య మ॒ధుమ॑త
 ఉ॒పహూ॑తస్యో॒పహూ॑తో భక్ష॒యామి॑॥ ఆ॒పూర్వాః॒ స్థాక॑ మా పూ॒రయ॑త ప్ర॒జయా॑ చ
 ధ॒నేన॑ చ॥ ఏ॒తత్తే॑ తత॒ యే చ॒ త్వామ॑న్వే॒తత్తే॑ పితామహ ప్రపితామహ యే చ
 త్వామ॑న్వత్ర పిత॒రో య॑థాభాగం మ॒న్దధ్వం॑ నమో వః పిత॒రో రసా॑య నమో వః పిత॒రః
 [౧౦] శు॒ష్మా॒య నమో॑ వః పిత॒రో జీ॒వాయ॑ నమో వః పిత॒రః స్వ॒ధాయై॑ నమో వః పిత॒రో
 మ॒న్యవే॑ నమో వః పిత॒రో ఘో॒రాయ॑ పిత॒రో నమో॑ వో య ఏ॒తస్మి॑న్లోకే స్థ
 యు॒ష్మాగ్స్తి॑ను యే॒స్మిన్లో॑కే మాం తే॒ను య ఏ॒తస్మి॑న్లోకే స్థ యూ॒యం తే॒షాం
 వసి॑ష్ఠా భూ॒యాస్త॑ యే॒స్మిన్లో॑కే॒హం తే॒షాం వసి॑ష్ఠో భూ॒యాసం॑ ప్ర॒జాప॑తే న
 త్వదే॒తాన్యన్యో॑ వి॒శ్వా జా॒తాని॑ పరి॒తా బ॑భూవ [౧౧] యత్కా॒మాస్తే॑ జు॒హుమ॑స్తన్నో అస్తు
 వ॒యగ్గ్ స్వా॒మ ప॑తయో ర॒యీణా॑మ్॥ దే॒వకృ॑తస్యై॒నసో॑వ॒యజ॑నమ॒సి
 మను॑ష్యకృతస్యై॒నసో॑వ॒యజ॑నమ॒సి పితృ॑కృతస్యై॒నసో॑వ॒యజ॑నమ॒స్యపు॑న ధౌతస్య
 సోమ దే॒వ తే॒ నృ॒భిః సు॒తస్యే॑ష్టయ॒జుషః॑ స్తు॒తస్తో॑మస్య శ॒స్తోక్థ॑స్య యో భక్షో అ॒శ్వస॑ని॒ర్యో
 గో॒సని॑స్తస్య తే పితృ॒భిర్భ॑క్షంకృతస్యో॒పహూ॑తస్యో॒పహూ॑తో భక్ష॒యామి॑॥[౧౨]
 వి॒శ్వచ॑ర్షణే త్రి॒ష్టప్థ॑స్థస ఇ॒న్త్రపీ॑తస్య నరాశగ్గో॒సపీ॑తస్యాతి స్తు॒తస్తో॑మస్య జీ॒వాయ॑ నమో వః పిత॒రో బ॑భూవ
 చతు॑శ్చత్వారిగ్గో॒శచ॑॥3.2.5॥

మ॒హీనాం॑ ప॒యోసి॑ విశ్వే॒షాం దే॒వానాం॑ త॒నూర్ఋ॒ధ్యాస॑మ॒ద్య పృ॑షతీ॒నాం గృ॒హం

పు॒ష॒తీ॒నాం గ్ర॒హో॒ఽసి వి॒ష్ణోర్హృ॒దయ॑మ॒స్యేక॑మి॒ష వి॒ష్ణుస్తా॒వ్వి॒ను వి చక్ర॑మే భూతిర్దధ్నా
 ఘృ॒తేన॑ వర్ధ॒తాం త॒స్య మే॒ష్ట॒స్య వీ॒త॒స్య ద్ర॒విణ॑మా గ॒మ్యాజ్జ్యోతి॑రసి వైశ్వా॒నరం॑ పు॒శ్నియే
 దు॒గ్ధం యా॒వతీ॑ ద్యా॒వాపు॒థివీ మ॒హిత్వా॑ యా॒వచ్ఛ స॒ప్త సి॒న్ధవో వి॒త॒స్సుః తా॒వన్త॑మిన్ద్ర తే

[౨౩] గ్ర॒హగ్ం స॒హోర్జా గృ॒హ్మ్యస్తృ॑తమ్॥ యత్కృ॒ష్ణశకు॑నః

పు॒షదా॒జ్యమ॑వ॒మృశే॑చ్ఛాద్రా అ॒స్య ప్ర॒మాయు॑కాః స్వ॒ర్యచ్ఛా॒వ మృశే॑చ్ఛతుష్పాదో॒ఽస్య
 ప॒శవః॑ ప్ర॒మాయు॑కాః స్వ॒ర్యత్ స్క॒న్దేద్య॑జమా॒నః ప్ర॒మాయు॑కః స్యాత్ప॒శవో వై పు॒షదా॒జ్యం
 ప॒శవో వా ఏ॒తస్య॑ స్క॒న్దన్తి॒ యస్య॑ పు॒షదా॒జ్యగ్ స్క॒న్దతి॒ యత్పు॒షదా॒జ్యం పు॒నర్నృ॒హ్ణతి
 ప॒శూనే॒వాఽస్మై పు॒నర్నృ॒హ్ణతి॒ ప్రాణో॑ వై పు॒షదా॒జ్యం ప్రాణో॑ వా [౨౪] ఏ॒తస్య॑ స్క॒న్దతి॒ యస్య॑
 పు॒షదా॒జ్యగ్ స్క॒న్దతి॒ యత్పు॒షదా॒జ్యం పు॒నర్నృ॒హ్ణతి॒ ప్రాణమే॒వాఽస్మై పు॒నర్నృ॒హ్ణతి
 హి॒రణ్య॑మ॒వధా॑య గృ॒హ్మ్యత్త॑మృతం వై హి॒రణ్యం॑ ప్రా॒ణః పు॒షదా॒జ్యమృ॒తమే॒వాఽస్య
 ప్రా॒ణే ద॒ధాతి॑ శ॒తమా॑నం భ॒వతి శ॒తాయుః॑ పు॒రుషః॑ శ॒తేన్ద్రి॒య ఆ॒యుష్యే॒వేన్ద్రి॒యే ప్ర॒తి
 తిష్ఠ॑త్యశ్వ॒మవ॑ ఘ్రా॒పయ॑తి ప్రా॒జాప॑త్యో వా అ॒శ్వః ప్రా॒జాప॑త్యః ప్రా॒ణః స్వాదే॒వాస్మై యో॒సేః
 ప్రా॒ణం నిర్మి॑మీ॒తే వి వా ఏ॒తస్య॑ య॒జ్ఞశ్చిద్య॑తే య॒స్య పు॒షదా॒జ్యగ్ స్క॒న్దతి॒ వైష్ణవ్య॑ర్చా
 పు॒నర్నృ॒హ్ణతి॒ యజ్ఞో॑ వై వి॒ష్ణుర్వజ్జే॒నైవ య॒జ్ఞగ్ం సం త॑నోతి॥[౨౫]

తే పు॒షదా॒జ్యం ప్రా॒ణో వై యో॒సేః ప్రా॒ణం ద్వా॒విగ్ం॑శతిశ్శ॥3.2.6॥

దే॒వ స॒విత॑రే॒తత్తే॒ ప్రా॒హ తత్ప్ర చ సు॒వ ప్ర చ య॒జ బృ॒హస్ప॑తిర్బ్ర॒హ్మో॒ఽయు॑ష్మత్యా
 ఋ॒చో మా గా॒త త॒నూపా॑ధ్సమ్నః స॒త్యా వ ఆ॒శిషః॑ స॒న్తు స॒త్యా ఆ॒కూత॑య ఋ॒తం చ
 స॒త్యం చ వ॒దత॑ స్తు॒త దే॒వస్య॑ స॒వితుః॑ ప్ర॒సవే॑ స్తు॒తస్య॑ స్తు॒తమ॒సూర్జం॑ మ॒హ్యగ్ స్తు॒తం
 దు॒హమా॑ మా స్తు॒తస్య॑ స్తు॒తం గ॒మ్యాచ్ఛ॒స్త్రస్య॑ శ॒స్త్ర - [౨౬] మ॒సూర్జం॑ మ॒హ్యగ్ం శ॒స్త్రం
 దు॒హమా॑ మా శ॒స్త్రస్య॑ శ॒స్త్రం గ॒మ్యాది॑న్ద్రి॒యావ॑న్తో వనామహి ధుక్తీమహి ప్ర॒జామి॑షమ్॥
 సా మే స॒త్యాఽశీర్దే॑వేషు భూయాద్బ్ర॒హ్మవ॑ర్చ॒సం మాఽగ॑మ్యాత్॥ య॒జ్ఞో బ॒భూవ॑ స ఆ

బ॒భూ॒వ స॒ ప్ర జ॒జ్ఞే స॒ వా॒వృ॒ధే॒ | స॒ దే॒వా॒నా॒మ॒ధి॒ప॒తి॒ర్బ॒భూ॒వ సో॒ అ॒స్మా॒గ్ం అ॒ధి॒ప॒తీ॒న్క॒రో॒తు
 వ॒యగ్ం॑ స్యా॒మ ప॒తయో॑ ర॒యీ॒ణా॒మ్॥ య॒జ్ఞో వా వై [౨౭] య॒జ్ఞప॑తిం దు॒హే
 య॒జ్ఞప॑తిర్వా య॒జ్ఞం దు॒హే స॒ యః స్తు॒తశ॒స్త్రయో॒ర్దో॒హమ॑వి॒ద్వాన్ య॒జతే॑ తం య॒జ్ఞో
 దు॒హే స ఇ॒ష్టా పా॑సీ॒యాన్భ॒వతి॑ య ఏ॒నయో॒ర్దో॒హం వి॒ద్వాన్ య॒జతే॑ స య॒జ్ఞం దు॒హే
 స ఇ॒ష్టా వసీ॑యాన్భ॒వతి॑ స్తు॒తస్య॑ స్తు॒తమ॑సూ॒ర్యం మ॒హ్యగ్ం స్తు॒తన్ద॒హమా॑ మా
 స్తు॒తస్య॑ స్తు॒తఙ్గ॒మ్యాచ్చ॒స్త్రస్య॑ శ॒స్త్రమ॑సూ॒ర్యం మ॒హ్యగ్ం శ॒స్త్రం దు॒హమా॑ మా శ॒స్త్రస్య॑
 శ॒స్త్రఙ్గ॒మ్యాది॑త్యా॒హైష వై స్తు॒తశ॒స్త్రయో॒ర్దో॒హస్తం॑ య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ య॒జతే॑ దు॒హ ఏ॒వ
 య॒జ్ఞమి॒ష్టా వసీ॑యాన్భ॒వతి॑॥[౨౮]

శ॒స్త్రం॒వై శ॒స్త్రం దు॒హం ద్వా॒విగ్ం॑శతిశ్చ॥3.2.7॥

శ్యే॒నా॒య ప॒త్యసే॑ స్వా॒హ వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య న॒మో వి॒ష్టం భా॒య ధ॒ర్మణే॑ స్వా॒హ
 వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య న॒మః ప॒రిధ॑యే జనప్ర॒థనా॒య స్వా॒హ
 వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య న॒మ ఊర్జే॑ హో॒త్రా॒ణాగ్ స్వా॒హ వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య
 న॒మః ప॒యసే॑ హో॒త్రా॒ణాగ్ స్వా॒హ వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య న॒మః ప్ర॒జాప॑తయే మ॒నవే॑
 స్వా॒హ వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య న॒మ ఋ॒తమృ॑తపాః సు॒వర్వా॒త్స్వా॒హ
 వ॒త్స్వ॒యమ॑భి॒గూర్తా॒య న॒మస్త్రం॑ ప॒న్తాగ్ం హో॒త్రా మ॒ధోర్ఘ్న॑తస్య య॒జ్ఞప॑తిమృ॒షయ॑
 ఏ॒నసా॑- [౨౯] క॒హుః॑ ప్ర॒జా ని॒ర్భక్తా॑ అను॒తప్య॑మా॒నా మ॒ధవ్యో స్తో॒కావ॑ప తౌ ర॒రాధ॑ | స॒ం
 న॒స్త్వాభ్యా॑గ్ం సృ॒జతు॑ వి॒శ్వక॑ర్మా ఘో॒రా ఋ॒షయో॑ న॒మో అ॒స్త్వేభ్యః॑ చక్షు॒ష ఏ॒షాం
 మ॒నస॑శ్చ స॒న్ధౌ బృ॒హస్ప॑తయే మ॒హి ష॒ద్ద్యమ॑న్న॒మః॑ న॒మో వి॒శ్వక॑ర్మణే స॒ ఉ
 పా॒త్యస్మా॑న॒నన్యా॑న్థో॒మపా॑న్ మ॒న్యమా॑నః॑ ప్రా॒ణస్య॑ వి॒ద్వాన్థ॑మ॒రే న ధీ॒ర
 ఏ॒నశ్చ॑కృ॒వాన్మహి॑ బ॒ద్ధ ఏ॒షామ్॥ తం వి॒శ్వక॑ర్మ- [౩౦] నృ॒ ము॒ఞ్శా స్వ॒స్తయే॑ యే భక్ష॑యన్తో
 న వ॒సూన్యా॑న్మహుః॑ యా॒నగ్న॑యో॒న్వత॑ప్యన్త ధి॒ష్ణియా॑ ఇ॒యం తే॒షామ॑వ॒యా దు॒రిష్టే॑

స్వీష్టిం నస్తాం కృణోతు విశ్వకర్మా॥ నమః పితృభ్యో అభి యే నో అఖ్యన్ యజ్ఞకృతో
 యజ్ఞకామాః సుదేవా అకామా వోదక్షిణాం న నీనిమ మా నస్తస్మాదేనసః పాపయిష్ట
 యావన్తో వై సదస్యాస్తే సర్వే దక్షిణ్యాస్తేభ్యో యో దక్షిణాం న [30] నయేదైభ్యో వృశ్చేత
 యదైవశ్వకర్మణాని జుహోతి సదస్యాసేవ తత్ప్రణాత్యస్మి దేవాసో వపుషే చికిధ్సత
 యమాశిరా దమ్పతీ వామమశ్నుతః॥ పుమాన్పుత్రో జాయతే విన్దతే వస్వథ విశ్వే అరపా
 ఏధతే గృహః॥ ఆశీర్దాయా దమ్పతీ వామమశ్నుతామరిష్టో రాయః సచతాగ్ం సమాకసా
 య ఆకసిచధ్సందుగ్ధం కుమ్భ్యా సహిష్టేన యామన్నమతిం జహాతు సః॥ సర్పిర్ద్రివీ [31]
 పీవర్యస్య జాయా పీవానః పుత్రా అకృశాసో అస్య॥ సహజానిర్యః సుమఖస్యమాన
 ఇన్త్రాయాఽఽశిరగ్ం సహ కుమ్భ్యాఽదాత్॥ ఆశీర్మ ఊర్జముత సుప్రజాస్త్వమిషం దధాతు
 ద్రవిణగ్ం సవర్చసమ్॥ సశ్జాయన్ క్షేత్రాణి సహసాఽహమిన్త్ర కృణ్వానో అన్యాగ్ం
 అధరాన్తస్పత్నాన్॥ భూతమసి భూతే మా ధా ముఖమసి ముఖం భూయాసం
 ద్యావాపృథివీభ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామి విశ్వే త్వా దేవా వైశ్వానరాః [33] ప్ర చ్యావయన్తు దివి
 దేవాన్ద్రిగ్ంహాన్తరిక్షేవయాగ్ంసి పృథివ్యాం పార్థివాన్మృవం ధ్రువేణ హవిషాఽవ సోమం
 నయామసి॥ యథా నః సర్వమిజ్జగదయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్॥ యథా న ఇన్త్ర ఇద్విశః
 కేవలీః సర్వాః సమనసః కరత్॥ యథా నః సర్వా ఇద్దిశోఽస్మాకం కేవలీరసన్॥ [34]
 ఏనసా విశ్వకర్మన్ యో దక్షిణాం నసర్పిర్ద్రివీ వైశ్వానరాశ్చత్వారిగ్ంశచ॥ 3.2.8॥

యదైవ హోతాఽధ్వర్యుమభ్యాహ్వాయతే వజ్రమేనమభి ప్ర వర్తయత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతః
 సవనం ప్రతిగీర్య త్రిణ్యేతాన్యక్షరాణి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం
 గాయత్రియైవ ప్రాతః సవసే వజ్రమన్తర్ధత్త ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం
 ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా త్రిష్టుప్తైష్టుభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం
 త్రిష్టుభైవ మాధ్యన్దినే సవసే వజ్రమన్తర్ధత్త [35] ఉక్థం వాచీన్త్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం

ప్రతిగీర్య సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరో వజ్రో వజ్రేణైవ తృతీయసవనే
 వజ్రమన్తర్థతే బ్రహ్మవాదినో వదన్తి స త్వా అధ్వర్యుః స్వాద్యో యథాసవనం ప్రతిగరే
 ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయేత్తేజః ప్రాతః సవన ఆత్మన్దధీతేన్ద్రియం మాధ్యన్దిసే సవనే
 పశూగ్ంస్తృతీయసవన ఇత్యుక్థశా ఇత్యాహ ప్రాతః సవనం ప్రతిగీర్య త్రీణ్యేతాన్యక్షరాణి [3౬]
 త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రం ప్రాతః సవనం ప్రాతః సవన ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం
 పాదయత్యథో తేజో వై గాయత్రీ తేజః ప్రాతః సవనం తేజ ఏవ ప్రాతః సవన ఆత్మన్దత్త
 ఉక్థం వాచీత్యాహ మాధ్యన్దినగ్ం సవనం ప్రతిగీర్య చత్వార్యేతాన్యక్షరాణి చతుష్పదా
 త్రిష్టపైష్టభం మాధ్యన్దినగ్ం సవనం మాధ్యన్దిన ఏవ సవనే ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం
 పాదయత్యథో ఇన్ద్రియం వై త్రిష్టగిన్ద్రియం మాధ్యన్దినగ్ం సవన- [3౭] మిన్ద్రియమేవ
 మాధ్యన్దిసే సవన ఆత్మన్దత్త ఉక్థం వాచీన్త్రాయేత్యాహ తృతీయసవనం ప్రతిగీర్య
 సప్తైతాన్యక్షరాణి సప్తపదా శక్వరీ శాక్వరాః పశవో జాగతం తృతీయసవనం తృతీయసవన
 ఏవ ప్రతిగరే ఛన్దాగ్ంసి సం పాదయత్యథో పశవో వై జగతీ పశవస్తృతీయసవనం
 పశూసేవ తృతీయసవన ఆత్మన్దత్తే యద్వై హోతాధ్వర్యుమభ్యాహ్వాయత
 ఆవ్యమస్మిన్దధాతి తద్యన్నా- [3౮] ఽపహనీత పురాఽస్య సంవత్సరాద్ధృహ ఆ
 పేవీరజ్యోగ్ంసా మోద ఇపేతి ప్రత్యాహ్వాయతే తేనైవ తదప హతే యథా వా ఆయతాం
 ప్రతీక్షత ఏవమధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతీక్షతే యదభిప్రతిగృణీయాద్యథాయతయా
 సమృచ్ఛతే తాదృగేవ తద్యదర్ధర్చాల్లప్యేత యథా ధావభ్యో హీయతే తాదృగేవ
 తత్ప్రబాహుగ్వా ఋత్విజాముద్గీధా ఉద్గీధ ఏవోద్గాతృణా- [3౯] మృచః ప్రణవ
 ఉక్థశగ్ంసినాం ప్రతిగరోఽధ్వర్యుణాం య ఏవం విద్వాన్ప్రతిగృణాత్యన్నాద ఏవ
 భవత్యాఽస్య ప్రజాయాం వాజీ జాయత ఇయం వై హోతాఽసావధ్వర్యుర్యదాసీనః
 శగ్ంసత్యస్యా ఏవ తద్దోతా నైత్యాస్త ఇవ హీయమథో ఇమామేవ తేన యజమానో దుహే
 యత్తిష్ఠన్ప్రతిగృణాత్యముష్యా ఏవ తదధ్వర్యుర్నైతి [౪౦] తిష్ఠతీవ హ్యసావథో అమూమేవ

తే॒న॒ య॒జ॒మా॒నో దు॒హి॒ య॒దా॒సీ॒నః॒ శగ్ం॑స॒తి త॒స్మాది॒తః॒ ప్ర॒దా॒నం దే॒వా ఉ॒ప జీ॒వన్తి॒
య॒త్తిష్ఠ॑న్ప్రతి॒గృణా॑తి త॒స్మాద॒ముతః॒ ప్ర॒దా॒నం మ॒నుష్యా॑ ఉ॒ప జీ॒వన్తి॒ య॒త్ప్రాజా॑సీ॒నః
శగ్ం॑స॒తి ప్ర॒త్యజీ॑ష్ఠన్ప్రతి॒గృణా॑తి త॒స్మాత్ప్రాచీ॑నగ్ం రే॒తో ధీ॒యతే॑ ప్రతీ॒చీః ప్ర॒జా జా॑యన్తే
య॒ద్వై హో॒తాఽధ్వ॑ర్యుమ॒భ్యాహ్వా॑యతే॒ వజ్ర॑మే॒నమ॒భి ప్ర వర్త॑యతి ప॒రాజా వర్త॑తే
వజ్ర॑మే॒వతన్తి॑ కరోతి॥[౪౦]

స॒వనే॑ వజ్ర॑మన్తర్ధ॑త్తే త్రీ॒ణ్యతా॑న్యక్ష॒రాణీ॒న్దియం॑ మా॒ధ్యం ది॒నగ్ం॑ స॒వనం॑ నో॒ద్ధాతృ॑ణామధ్వ॒ర్యుర్నైతి॑ వర్త॑యత్య॒ష్టే చ॑
||3.2.9||

ఉ॒పయా॑మగృహీతో॒ఽసి వాక్ష॑సద॒సి వాక్పా॑భ్యాం త్వా క్ర॒తుపా॑భ్యామ॒స్య య॒జ్ఞస్య॑
ధృ॒వస్యాఽధ్వ॑క్షాభ్యాం గృ॒హ్ణామ్యు॑పయా॒మగృహీతో॑ ఽస్యత॒సద॒సి చక్షు॑ష్పాభ్యాం త్వా
క్ర॒తుపా॑భ్యామ॒స్య య॒జ్ఞస్య॑ ధృ॒వస్యాఽధ్వ॑క్షాభ్యాం గృ॒హ్ణామ్యు॑పయా॒మగృహీతో॑ఽసి
శ్రు॒తసద॑సి శ్రో॒త్రపా॑భ్యాం త్వా క్ర॒తుపా॑భ్యామ॒స్య య॒జ్ఞస్య॑ ధృ॒వస్యాఽధ్వ॑క్షాభ్యాం గృ॒హ్ణామి
దే॒వేభ్య॑స్త్వా వి॒శ్వదే॑వేభ్యస్త్వా వి॒శ్వేభ్య॑స్త్వా దే॒వేభ్యో విష్ణు॑పురుక్ర॒మైష తే॑ సోమ॒స్తగ్ం రక్ష॑స్వ
[౪౧] తం తే దు॒శ్చక్షా॑ మా॒వ ఖ్య॑న్మయి వ॒సుః పు॒రోవ॑సుర్వాక్పా వాచం మే పా॒హి మ॒యి
వ॒సుర్విద॑ద్వసుశ్చక్షుష్పాశ్చక్షుర్మే పా॒హి మ॒యి వ॒సుః సం॑యద్వసుః శ్రో॒త్రపాః శ్రో॒త్రం మే
పా॒హి భూ॑రసి శ్రే॒ష్ఠో రశ్మీ॑నాం ప్రా॒ణపాః ప్రా॒ణం మే పా॒హి ధూ॑రసి శ్రే॒ష్ఠో రశ్మీ॑నామపానపా
అపా॑నం మే పా॒హి యో న ఇ॒న్ద్రవా॑యూ మి॒త్రావ॑రుణావశ్వినావభిదాసతి భ్రాతృ॑వ్య
ఉత్పి॑పీతే శుభ॑స్పతీ ఇ॒దమ॑హం తమధ॑రం పాదయా॒మి యథే॑న్ద్రాఽహ॒ముత్త॑మశ్చేతయా॒ని॥

[౪౩]

రక్ష॑స్వ భ్రాతృ॑వ్యస్త్రయోదశ చ||3.2.10||

ప్ర సో అగ్నే॑ తవోతి॒భిః సు॒వీరా॑భిస్త॒రతి॒ వాజ॑కర్మ॒భిః య॒స్య త్వగ్ం॑ స॒ఖ్యమా॑విధ॥ ప్ర హో॑త్రే

పూర్వ్యం వచోఽగ్నయే భరతా బృహత్ విపాం జ్యోతీంగంషి బిభ్రతే న వేదసే॥ అగ్నే త్రీ తే
 వాజినా త్రీ షధస్థా తిస్రస్తే జిహ్వో ఋతజాత పూర్వీః తిస్ర ఉ తే తనువో
 దేవవాతాస్తాభిర్నః పాహి గిరో అప్రయుచ్ఛన్॥ సం వాం కర్మణా సమిషా [౪౪]
 హినోమీన్త్రావిష్ణా అపసస్పారే అస్య జుషేధాం యజ్ఞం ద్రవిణం చ ధత్తమరిష్టైర్నః పథిభిః
 పారయన్తా॥ ఉభా జిగ్యధుర్న పరా జయేథే న పరా జిగ్యే కతరశ్చనైనోః ఇన్ద్రశ్చ విష్ణో
 యదపస్సృధేధాం త్రేధా సహస్రం వి తద్దైరయేథామ్॥ త్రీణ్యామూగంషి తవ జాతవేదస్తిస్ర
 ఆజానీరుషసస్తే అగ్నే తాభిర్దేవానామవో యక్షి విద్వానథా [౪౫] భవ యజమానాయ శం
 యోః॥ అగ్నిస్త్రీణి త్రిధాతూన్ యా క్షేతి విదథా కవిః స త్రీగంరేకాదశాగ్ం ఇహ యక్షచ్ఛ
 పిప్రయచ్ఛ నో విప్రో దూతః పరిష్కృతః నభన్తామన్యకే సమే॥ ఇన్త్రావిష్ణా దృగ్ంహితాః
 శమ్బరస్య నవ పురో నవతిం చ శ్నధిష్ఠమ్ శతం వర్చినః సహస్రం చ సాకగ్ం హథో
 అప్రత్యసురస్య వీరాన్॥ ఉత మాతా మహిషమన్వవేనదమీ త్వా జహతి పుత్ర దేవాః
 అథాఽబ్రవీద్వృత్రమిన్ద్రో హనిష్యన్థ నఖే విష్ణో వితరం వి క్రమస్వ॥[౪౬]

ఇషోఽథ త్వా త్రయోదశ చ॥3.2.11॥

యో వై పవమానానాం త్రీణి పరిభూస్సృష్టస్వస్తీర్భక్షేహి మహీనాం పయోఽసి దేవ సవితరేతత్తే శ్రేణాయ యద్వై
 హోతోపయామగృహీతోఽసి వాక్షసదసి ప్ర సో అగ్న ఏకాదశ॥11॥

యోవై పృథ్వీస్వస్తీ స్వధామనమః ప్రముఖృ తిష్ఠతీవషట్కృత్వారిగ్ంశత్॥౪౬॥

యోవై పవమానానాం వి క్రమస్వ॥

॥ హరిః ఓమ్॥

॥ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥

॥ ఇతి తృతీయకాణ్డే ద్వితీయః ప్రశ్నః॥

